

MÁNÁIDKONVENŠUVDNA

ON konvenšuvdna mánáid vuoigatvuođaid birra, dahje mánáidkonvenšuvdna nugo maid gohčoduvvo, dohkkehuvvui 1989. Mánáidkonvenšuvdnas lohka makkár vuoigatvuođat mánáin leat ja dat gusket sidjiide geat leat nuoratgo 18 jagi ja orrut dahje leat riikkas. Mánáidkonvenšuvdnas gohčoduvvojit mánát ja nuorat mánán.

Ruoŧa ferte duođalaččat bargat vai mánáidkonvenšuvdna sánit šaddet duohtan. Ovdamearkka dihte fertejit Ruoŧa lágat ja njuolggadusat soabahuvvot konvenšuvdna rivttiide. Ruoŧa ferte fuolahit ahte mánáid rievttit váldojuvvojit duohtan juohke sajis servodagas ja juohke beaivvi. Ráđdehus ferte diedihit mánáide ja rávesolbmuide makkár rievttit mánáin leat.

Rievttit leat čállon sierra osiide mat gohčoduvvojit artihkalin. Leat 54 artihkkala mánáidkonvenšuvdnas ja 41 dain lea rivttiid birra. Loahppa artihkkaliin lohka go riikkat galget bargat mánáidkonvenšuvdnain.

Artihkkalat 2, 3, 6 ja 12 daddjojit konvenšuvdna váldoprinsihppan. Dat leat veahkin ipmirdit iežá osiid. Visot mánáidkonvenšuvdna artihkkaliin lea čanus nuppis nubbái.

Dán affi as mii leat oanihan ja állán ie á sániiguin artihkkaliid vai lea buoret ipmirdit. Leat maid bordán artihkkaliid 10 suorgái vai oaidná guđetge artihkkala váldo sisdoalu.

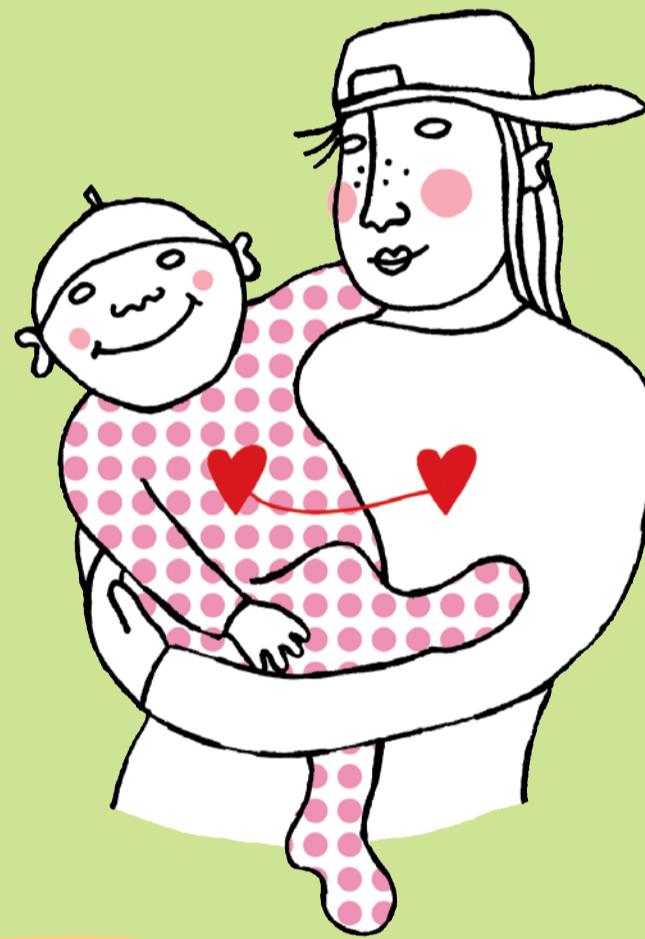

VÁIKKUHEAPMI

- Dus lea riekti čilget oainnuidat áššiin mat dutnje gusket. Rávesolbmot galget guldalet ja váldit vuhtii du oainnuid. Go eiseváldi dahje duopmostuollu giedahallá dahje mearrida áššiin mii dutnje guoská de dus galgá leat mátolašvuotta gulahallot.
- Dus lea ságastanriekti. Dat mearkkaša don sáhtát ohcat, váldit vuostá ja juohkit dieduid ja jurdagiid.
- Dus lea riekti jurddašit ja oavvildit maid háledat. Dus lea riekti čuovvilit mielaiddat ja dorvvastit jáhkkuvi masa ieš háledat. Du váhnemat sáhttet láidestit muhto eai mearridit du jurdagiid badjel.
- Sáhtát searvat ja maid luohpat lahuttun servviin. Oaččut maid oassálastit čeahkkimiin jos leat ráfálaččat.

IEŠDOVDU

- Dus lea riekti nammii ja leat riikalahtun soames riikkas. Dus lea maid riekti nu guhkás go mátolaš beassat diehtit geat du váhnemat leat ja ahte sis lea fuolla dus.
- Dus lea riekti iežat iešdovdu. Iešdovdu lea leat riikalahtun, iežas namma ja sohkagullevašvuotta. Jos leat iešdovdutt massán, de galgá oazžut veahki dan fas oazžut.

VEAHKA

- Váhnemiin lea dus ovdasvástádus. Soai galgaba ráđdet du ja leat láidesteadjijn go dagat juoidáid maid mánáidkonvenšuvdna lobida.
- Ii oktage oaččo du sirret iežat váhnemiin, earret dallego lea dárbu iežat buoremusa dihte. Sáhtát leat dárbašaš jos du váhnemat eai fuolat du bures. Dus lea riekti deavivdat goappeš váhnemiin jos dat ii leat dutnje baha.
- Jos du váhnemat háledeaba fas bárragoddin manjil earráneami de galgabehtet sáhttet ohcat veahki ja jos mátolaš oazžut dan veahki riikkas gos don orut. Jos háledehpet oaidnalit ja du váhnemat orruva iešgudet riikkas de galgabehtet oazžut veahki dan riikkas gos don orut.
- Du váhnemiin lea oktasaš ovdasvástádus du šaddadeamis ja ovdáneamis. Galgá jurddašit mii dutnje lea buoremus. Jos du váhnemat dárbašat veahki de servodat dan galgá addit, ovdamearkka dihte divššu ja beaveruovttu.
- Jos ii sáhte leat iežat veagas šat de dus lea riekti sierra dikšui ja veahkkái. Dus lea riekti fuolaheapmái mii lea dutnje vuogas.
- Riikkat geat dohkkehit adopšuvdna galget fuolahit dat čadahuvvo vuohkkasit ja don gii adopterejuvot leat buori diliis. Riikkain galgá álu leat du buoremus leat guovddázis.

SEAMMA ÁRVU

- Mánáidkonvenšuvdna addá dutnje ja iežá mánáide seamma rivttiid ja seamma árvvu. Ii oktage oaččo du vealahit. Dat mearkkaša ii oktage oaččo du heittobut fuolahit go iežáid. It oaččo vealahuvvot dahje ránggáštuvvot juoidáid dihte maid du váhnemat dahket dahje juonin manin leat.
- Dus geas lea rumašlaš dahje silolaš váddu lea riekti buori eallimii. Seamma go iežat galgá sáhttet dovdat movtta iešluohtevašvuoda. Galgá movttalaččat sáhttet servodagas oassálastit. Dus lea riekti sierra dikšui ja liige doarjagii.
- Dus geas lea gullevašvuotta unnitloguvjokii dahje eamiábmgogii lea riekti dan gillii, kultuvrii ja jáhkkuvi maid juogát ja geavahit ovtas iežáin gullevaš joavkkus.

DIEĐIHEAPMI

- Dus lea riekti oazžut diehtit mii dáhpuhuvvá du riikkas ja máimmis, náláhkái ahte ipmirdat, ovdamearkka dihte aviissaid ja tv bokte. Dieđu maid oazžut galgá leat veahkin du ovdáneamis ja maid dearvvaš eallimii.

BURES VEADJIT

- Go rávvásat mearridit áššiin mat gusket mánáide de galget jurddašit "máná buoremus". Sii fertejit ipmirdit du buori ja got mearráduš boahat váikkuhit dutnje. Galgá oazžut suoji ja divššu maid dárbašat. Seamma dehálaš lea rávvásiidda jurddašit "máná buoremus" go mearráduš guoská mánggaid mánáide.
- Dus lea riekti eallit ja ovdánit. Du riika galgá leat dasa veahkin juohke láhkai.
- Don gii boadát báhtareadjijn, okto dahje iežáin, dus lea riekti suodjaleapmái ja veahkkái. Galgá maid oazžut veahki fas beassat leat ovtas iežat veagáin.
- Galgá sáhttet leat nu dearvvaš go mátolaš. Jos skihppát dus lea riekti dikšui ja hárehallamii vai dearvvaštuvvat. Dus lea maid riekti suodjaluvvot árbevirolaš dábiide mat sáhttet leat vahágahttin.
- Jos leat divššus dahje suodjaleamis de dus lea riekti oazžut dárkkisteami fuolas vai du áššit meannuduvvojit njuolga.
- Dus lea riekti sosiálalaš dorrvastuvttii. Jos lea dárbu de galgá servodat veahkehit du oazžut orohağa, biepmu ja biktasid.
- Dus lea riekti eallimii mii addá dutnje mátolašvuoda ovdánit rumašlaččat, silolaččat, vuoingalaččat, moralalaččat ja sosiálalaččat. Váldoovdasvástádus lea du váhnemiin, muhto jos dárbašeaba veahki de galgaba dan oazžut.
- Jos leat gierdan bahádivššu, geavaheami dahje veagalváidma de dus lea riekti oazžut veahki bures veadjit. Dát guoská maid dutnje gii leat gierdan vastes giedahallama, cábmima dahje soamehis ja unohas ránggásteami, dahje jos leat oassálastán soadis.

OAHPAHUS

- Dus lea riekti oahpahussii. Galgá oazžut vázzit vuoddoskuvllas ja dat galgá leat nuvttá.
- Skuvllas beasat ovdánit ollislaččat ja iežat válbmet eallimii friddja servodagas. Oahpat maid dohkkehit olmmošlaš friddjavuoda ja olmmošlásvitvidit, iežat váhnemiid, du iežat ja iežáid kultuvra ja min oktasaš luonddu.

STOAHKAN, ASTOÁIGI, KULTUVRA JA VUOINGASTEAPMI

- Dus lea riekti astoáigái, stoahkamii ja vuoingasteapmái. Dus lea maid riekti oassálastit kultuvrralaš ja dáiddalaš doaluin.

MÁNÁIDKONVENŠUVDNA BIRRA

- Mánáidkonvenšuvdna guoská dutnje gii leat nuoratgo 18 jagi. Mánáidkonvenšuvdnas leat sihke mánát ja nuorat mánán.
- Visot riikkat galget bargat gait maid sáhttet vai mánáidkonvenšuvdna rievttit čadahuvvojit. Dat mearkkaša sii fertejit álu geahččalit čuovvut mánáidkonvenšuvdna čállosa.
- Jos lágat ja njuolggadusat du riikkas addet eanet ja buoret rivttiid go dat maid mánáidkonvenšuvdnas logat, de leat riikka lágat ja njuolggadusat fámus.
- Du riikkas lea ovdasvástádus vai mánát ja rávesolbmot dihtet maid mánáidkonvenšuvdna lohka.

Mánáidkonvenšuvdna birra

Juohke mánas Ruotas gii lea nuoratgo 18 jagi lea ovdalmoš. Mánáidáttareadjijn namuhuvvo ráđdehusas ja lea hoavaš stáhta eiseváldis man namma lea Mánáidáttareadjijn (Barnombudsmannen). Mánáidáttareadjijn barget sullii 20 oibmo mánáid ja nuoraid rivttiiguin. Mii iskatgo mánáidkonvenšuvdna doaibma servodagas, diedihit dan birra ja evttohit go Ruota lágat ja njuolggadusat berrele rievdaduvvot vai sohpet mánáidkonvenšuvdna ulbmiliidda. Mánáidáttareadjijn lea oktavuotta mángáiguin ja nuoraiguin ja iská maid sii oavvildit sierra áššiin. Ipmárdusa maid oazžut mánáid ja nuoraid diliis mii

diedihit sidjiide geat mearridit gieldáin, leanaidikkii ja eiseváldiin muhto maid ráđdehussii ja riikkabeaivái. Mánáidáttareadjijn galgá:

- Ovdasvástádus mánáid ja nuoraid rivttiid.
- Leat váikkuheadjijn konvenšuvdna čađaheamis.
- Gohcit go servodagas čuovvut mánáidkonvenšuvdnas.
- Diedihit ja bulet ságastallamiid.
- Čohkket máhtu mánáid ja nuoraid eallindis.
- Jodihit riikkagaskasas máhtolonohallamiid mánáidkonvenšuvdna birra.

Barnombudsmannen
Boastacájimus: Boks 22106, 104 22 Stockholm
Cájimus: Norr Mälarsstrand 6
Telefovdna: 08-692 29 50
Fákasa: 08-654 62 77
e.boasta: info@barnombudsmannen.se
Webba-báiki: www.barnombudsmannen.se

